

Nr 32.

Ankom till riksdagens kansli den 7 maj 1915 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av vissa framställningar rörande pensioner och understöd å allmänna indragningsstaten.

1:o)

I en till riksdagen den 6 nästlidna april avlåten, till bankoutskottet remitterad proposition, nr 107, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvärens ärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förre musiksergeanten i Andra livgrenadjärregementet *Alfred Emanuel Bergsten* må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 400 kronor, att utgå från och med den 1 december 1914.

*Angående
pension åt f.
musik-
sergeanten
A. E. Berg-
sten.*

Till nämnda statsrådsprotokoll har departementschefen i ärendet anført följande:

»Uti en av tjänstförrättande chefen för andra arméfördelningen med tillstyrkan av bifall den 21 oktober 1914 överlämnad underdånig skrivelse har *chefen för Andra livgrenadjärregementet* hemställt, att framställning måtte göras till 1915 års riksdag om beviljande av ett årligt understöd å 636 kronor till musiksergeanten i regementet, musikdistinktionskorpralen *Alfred Emanuel Bergsten*, som den 1 november 1914 komme att erhålla avsked från regementet.

Till stöd för framställningen har regementschefen anført, att *Bergsten*, som vore född den 22 oktober 1877, antagits till spel i nummer vid regementet den 7 mars 1893 och befordrats till musikdistinktionskorpral den 1 januari 1907 samt till musiksergeant i regementet den 21 december 1904. Sedan *Bergsten* kommit på ny stat, hade han årligen rekapitulerat. Nädigt bemyndigande att med honom träffa för-

nyat tjänstavtal, oaktat han överskridit 32 år, hade lämnats senast genom brev den 22 mars 1912. Vid år 1914 av regementsläkaren företagen undersökning hade emellertid Bergsten befunnits till krigstjänst oduglig, vadan rekapitulation för honom ej kunnat medgivas. Efter att hava tjänat vid regementet i 21 år och 8 månader hade Bergsten på grund av de förordningar, som blivit en följd av 1901 års omorganisation, ej kommit längre än till åtnjutande av distinktionskorprals löneförmåner. Dessa hade utgjorts av dels lön 360 kronor, dels dagavlönning 0,50 kronor för dag i 184 dagar = 92 kronor, dels slutligen naturaförmåner, uppgående till i runt tal 1 krona för dag, 184 kronor. Löneförmånernas sammanlagda belopp hade således uppgått till 636 kronor om året. Att Bergsten år efter år rekapitulerat, oaktat löneförmånerna varit så ringa i förhållande till hans tjänstetid, hade berott därpå, att han alltjämt hoppats komma på stat såsom musiksergeant, varmed ock skulle hava följt pensionsrätt efter avskedstagandet. Enligt beräkning borde Bergsten hava kunnat befordras till musiksergeant något av de närmaste åren. Då detta hopp nu gått om intet, syntes staten böra träda hjälpare emellan med ett årligt understöd, detta så mycket mera som Bergsten under sin långa tjänstetid visat ett utmärkt gott uppförande såväl i som utom tjänsten samt vore i stort behov av understöd för försörjande av sin av hustru och 6 barn bestående familj. Vid övertägande av det belopp, som Bergsten borde tillerkännas, syntes det rimligt, att detsamma ej sattes lägre än det belopp, vartill Bergstens löneförmåner de senare åren uppgått, eller 636 kronor.

Vid regementschefens skrivelse hava fogats *dels* ett av vederbörande regementsläkare utfärdat intyg, utvisande att Bergsten lider av sjukdom i nervsystemet, tabes dorsalis, på grund varav han är till krigstjänst oduglig, *dels ock* ett av vederbörande regementspastor utfärdat intyg, utvisande att Bergsten efter avskedet från regementet befinner sig i en synnerligen bekymmersam belägenhet med avseende på sin och sin familjs utkomst, enär han icke äger andra tillgångar än sin arbetsförtjänst, vilken för framtiden synes bliva av mera tillfällig art.

Direktionen över arméns pensionskassa har anmält, att som Bergsten aldrig varit delägare i arméns pensionskassa, han jämlikt reglementet för arméns pensionskassa den 26 februari 1904 och brevet den 22 juni 1877 angående grunderna för pensioneringen av arméns befäl och underbefäl med vederlikar icke kan erhålla pension från

arméns pensionskassa och alltså ej heller någon fyllnadspension från statsmedlen.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse hava uti infortrat underdånigt utlåtande den 23 december 1914 anført, att enär Bergsten vid avskedstagandet icke uppnått 40 års ålder, han icke vore jämlikt gällande bestämmelser berättigad till underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa. Då emellertid Bergsten måst taga avsked från krigstjänsten på grund av sin sjukdom, ryggmärgslidande, som för all framtid gjorde honom oduglig till krigstjänst och i alltjämt stegrad grad medförde oförmåga till arbete, samt då Bergsten i anledning av den beslutade minskningen av musikpersonalen vid arméns truppförband icke kunnat befordras till musiksergeant på stat och såsom sådan erhålla pension vid avskedstagandet, syntes det billigt, att han erhöles något understöd för sin återstående livstid. I detta sammanhang ville departementet och styrelsen erinra, att riksdagen i anledning av därom gjorda propositioner genom beslut åren 1908 och 1910 beviljat pensioner av 400 kronor åt f. d. musiksergeanterna C. P. Tillman och J. E. Nordström, av vilka den förre till följd av minskning av musikpersonalen förlorat av honom förut innehavd beställning såsom musiksergeant och den senare av samma anledning icke kunnat befordras till dylik beställning. På grund av vad sålunda anförts, hemställde departementet och sjukvårdsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Bergsten finge från och med månaden näst efter den, varunder honom beviljats avsked från regementet, eller från och med den 1 december 1914 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 400 kronor.

Statskontoret har tillstyrkt framställningen på sätt arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse hemställt.»

Med hänsyn till i ärendet upplysta omständigheter ansåge även departementschefen det vara med billighet överensstämmande, att Bergsten beredes pension av statsmedel. Och hade departementschefen icke något att erinra mot det av arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse föreslagna och av statskontoret tillstyrkta pensionsbeloppet.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Vahlquist* väckt motion, nr 210, vari motiönären hemställt, att riksdagen ville besluta, »att förre musiksergeanten

i Kungl. Andra livgrenadjärregementet Alfred Emanuel Bergsten må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära ett årligt understöd av 640 kronor, att utgå från och med den 1 december 1914.»

Till stöd för motionen har anförts följande:

»I proposition nr 107 har Kungl. Maj:t föreslagit nu pågående riksdag medgiva, att förre musiksergeanten i andra livgrenadjärregementet Alfred Emanuel Bergsten må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 400 kronor att utgå från och med den 1 december 1914.

Propositionen grundar sig på en av regementschefen vid kungl. andra livgrenadjärregementet i skrivelse den 21 oktober 1914 gjord underdånig framställning, i vilken på anförda skäl föreslagits ett årligt understödsbelopp av 636 kronor, motsvarande vad Bergsten sammanlagt årligen uppburit från regementet av lön 360 kronor, dagavlöning 92 kronor och naturaförmåner 184 kronor.

Av propositionen framgår, att Bergsten är född den 22 oktober 1877, antagits till spel i nummer vid regementet den 7 mars 1893, befordrats till musikdistinktionskorpral den 1 januari 1907 och till musiksergeant i regementet den 21 december 1904.

Sedan Bergsten kommit på ny stat, hade han årligen rekapitulerat och detta jämväl sedan han överskridit 32 levnadsår. Nådigt bemyndigande härtill hade senast lämnats i kungligt brev den 22 mars 1912.

Vid företagen läkarbesiktning för rekapitulation hösten 1914 hade emellertid Bergsten befunnits lida av sådan sjukdom i nervsystemet, tabes dorsalis, att rekapitulation icke kunde honom medgivas. Den sorg som vid meddelande härom bemäktigade sig Bergsten kan lättare tänkas än i ord återges. Han stod där nu ej blott med säker utsikt att gå förlustig den visserligen ej höga, men dock säkra inkomst han årligen uppburit från regementet, utan även hans förhoppningar att inom den närmaste tiden bliva befordrad till musiksergeant på stat och därmed följande bättre avlöning jämte pensionsrätt för sig och familjen gingo nu helt och hållet om intet.

Efter nära 22 års väl vitsordad tjänstgöring vid regementet finner sig Bergsten nu i den mest beklagansvärda ställning, angripen som han är av en svår, fortskridande sjukdom, medförande allt mer och mer avtagande förmåga för Bergsten att kunna bidra till sin och familjens nödortftiga uppehälle. Då jämväl Bergstens hustru enligt bifogade intyg, bilaga I, är sjuklig och endast delvis förmögen att uppehålla vården av hemmet och de sex barnen, blir ju Bergstens ställning ännu betänkligare.

Det är därför ett trängande behov liksom ock med billigheten överensstämmande, att ett årligt understöd beviljas Bergsten under hans återstående livstid, för att åtminstone nöden i dess svåraste form måtte kunna hållas borta från det så svårt prövade hemmet (bilaga II).

Vid två föregående tillfällen, 1908 och 1910, har riksdagen beviljat årliga livstidsunderstöd till två musiksergeanter under liknande förhållanden med de för Bergsten förefintliga och har då understödsbeloppet satts till 400 kronor årligen. Emellertid förefinnes mellan dessa två fall och det nu föreliggande en väsentlig skillnad så till vida, att under det att Bergsten har ej blott sig själv utan även hustru och sex små barn, bilaga III, att söka skaffa bröd åt, i de två föregående fallen musiksergeanterna endast haft sina egna personer att sörja för.

Då vid beviljande av pensioner eller understöd av nu avhandlade slag, där egentlig rätt att erhålla dylika icke finnes, synes mig ett verkligt behov böra finnas, vilket behov jämväl bör vara bestämmande till viss grad av understödsbeloppets storlek. Med denna uppfattning måste sålunda det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet 400 kronor anses vara väl knappt tillmätt.

Hade icke en minskning av musikpersonalen vid regementet för några år sedan ägt rum, skulle Bergsten redan nu hunnit befordras till musiksergeant av 2 klass med rätt till pension och hade icke Bergsten nu drabbats av sjukdom skulle han redan något av de närmaste åren likväl befordrats till samma befattning med samma rätt. I förra fallet skulle Bergsten sålunda på grund av obotlig sjukdom, som gör honom till krigstjänst varaktigt oförmögen, nu kunnat tilldelas vid avskedet en årlig pension av 780 kronor.

Utan att godkänna grunden för beräkningen av det årliga understöd, regementschefen föreslagit, synes mig dock själva beloppets storlek kunna anses vara i det närmaste väl avvägt för att verklig hjälp skall kunna beredas Bergsten och hans familj. Beloppet synes mig ock stå i ganska gott förhållande till den fulla pension Bergsten under ovan angivna förutsättningar bort komma i åtnjutande utav.»

Vid motionen hava fogats följande intyg:

Avskrift.

Bilaga 1.

Undertecknad, som sedan tre år tillbaka har mig såsom läkare bekant f. musiksergeanten Bergstens familj, får härmed intyga, att Bergsten själv på grund av sin sjukdom (ryggmärgslidande) endast med största svårighet kan förtjäna något till sin familjs uppehälle och att han ännu länge måste anlita läkare för sin sjukdom,

att hans hustru är mycket klen och lider av svår blodbrist i förening med grava nervösa symptom, som göra henne endast delvis förmögen att uppehålla vården av hemmet och de sex barnen, samt att jag flera gånger haft några av barnen under min behandling och att särskilt ett av dessa barn är mycket klen och behöver antagligen läkarevård under en lång tid framåt, vilket härmed intygas.
Norrköping ¹⁴/₄ 1915.

E. Stellan Holmgren.

Leg. läkare.

Avskrift.

Bil. II.

Sida i Förs.-boken 2246.

Att förre musiksergeanten Alfred Emanuel Bergsten, född den 22 oktober år 1877 (sjuttiosju) och i äktenskap förenad med Ester Almvira Carolina Almström, född den 24 november 1879 (sjuttionio), med vilken han har sex (6) oförsörjda barn, till följd av betydligt nedsatt arbetsförmåga är i stort behov av pension, vare härmed intygat för framställning i sådant ändamål.

Norrköping S:t Olai Pastors-exp. den 14 april 1915.

J. Sjöholm.

Kyrkoherde.

Stämpel.

Avskrift.

Bil. III.

Sida i Förs.-boken 2246.

Att förre musiksergeanten Alfred Emanuel Bergsten, född den ²²/₁₀ 1877, och hans hustru Ester Almvira Carolina Almström, född den ²⁴/₁₁ år 1879, äga sex barn:

- s. Nils Almer Emanuel, född ²⁹/₇ 1900
- d. Greta Viola Irene, » ¹⁷/₁₂ 1901
- d. Svea Irene Karolina, » ⁵/₉ 1905
- d. Irene Ester Almvira » ⁷/₁₂ 1906
- s. Frank Erik Emanuel » ¹⁵/₅ 1908, och
- s. Sven Olof Emanuel » ²/₉ 1913,

varder härmed intygat för framställning om pension.

Norrköping S:t Olai Pastors-exp. den 14 april 1915.

Gustaf Malmberg.

Pastorsadjunkt.

Stämpel.

Bilagor I—III rätt avskrivna betyga:

Oscar Bogren.

Redaktör.

Ch. Stenberg.

Revisionskommissarie.

Av utredningen i ärendet framgår, att Bergsten efter nära tjugutvå års väl vitsordad tjänstgöring vid regementet numera till följd av iråkad svår sjukdom är ur stånd att genom arbete försörja sig och sin familj. Då härtill kommer, att Bergstens hustru är så sjuklig, att hon endast delvis förmår uppehålla vården av hemmet och de sex barnen, synes utskottet sådana ömmande omständigheter föreligga, att Bergsten, vilken, därest icke musikpersonalen vid regementet minskats, nu sannolikt varit befordrad till musiksergeant på stat och såsom sådan vid varaktig oförmögenhet till krigstjänst kunnat tilldelas en årlig pension av 780 kronor, torde i årligt understöd böra erhålla det av motionären föreslagna beloppet.

Utskottet.

Åberopande vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande proposition och med bifall till den i ämnet väckta motionen, må medgiva, att förre musiksergeanten i Andra livgrenadjärregementet Alfred Emanuel Bergsten må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av sexhundrafyrtio kronor, att utgå från och med den 1 december 1914.

2:o.

I en till riksdagen den 26 sistlidna mars avlåten proposition, nr 126, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att överläkaren vid Göteborgs hospital *Johan Kristian Wickström* må, därest han senast vid fyllda 70 år avgår från nämnda befattning, från och med månaden näst efter den, varunder han erhåller avsked från befattningen, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp av 5,400 kronor.

Angående
pension åt
överläkaren
J. K. Wick-
ström.

Utredningen i ärendet återfinnes i nämnda statsrådsprotokoll, till vilket utskottet får hänvisa.

Av handlingarna i ärendet framgår, att Wickström, som ej övergått på ny lönestat och vilken i pensionshänseende är underkastad äldre författningar, visserligen är berättigad att vid uppnådda 70 år avgå mot en pension av 4,400 kronor men dock icke skyldig att lämna sin tjänst. Enligt utskottets mening måste det emellertid, såsom även av departementschefen och vederbörande myndigheter framhållits, ur det allmännas synpunkt anses önskvärt, att Wickström till följd av sin framskridna ålder lämnar sin befattning.

Utskottet.

På grund härav får utskottet, med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställa, att riksdagen må medgiva,

att överläkaren vid Göteborgs hospital Johan Kristian Wickström må, därest han senast vid fyllda 70 år avgår från nämnda befattning, från och med månaden näst efter den, varunder han erhåller avsked från befattningen, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension till belopp av femtusen fyrahundra kronor.

3:o.

Angående
pension åt
tygarbetaren
K. A. Larsson
Fyr.

I en till riksdagen den 6 nästlidna april avlåten proposition, nr 135, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att tygarbetaren *Karl August Larsson Fyr* må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 300 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under vilken han entledigas från sin anställning vid tygstationen å Karlsborg.

Beträffande den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 6 april 1915.

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande framställning, hemställer,

att riksdagen må medgiva, att tygarbetaren *Karl August Larsson Fyr* må under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av trehundra kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under vilken han entledigas från sin anställning vid tygstationen å Karlsborg.

4:o).

Angående
pensioner åt
änkor och barn
efter åtskil-
liga vid
olyckshändel-
ser omkomna
tygarbetare
m. fl.

I en till riksdagen den 16 nästlidna april avlåten proposition, nr 159, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva,

dels att tygunderofficeren *C. A. Skoglunds* änka *Hilda Kristina Skoglund*, född *Svensdotter*, tygarbetaren *E. Borgs* änka *Kristina Eli-*

sabeth Borg, född Hjelm, tygarbetaren J. A. Jakobssons änka Kristina Albertina Jakobsson, född Grönberg, tygarbetaren J. A. Rödings änka Charlotta Rödning, född Johansdotter, tygarbetaren C. J. Svedberg Lantz' änka Karolina Lantz, född Karlsdotter, tygarbetaren J. Jonsson Westholms änka Sofia Matilda Westholm, född Karlsson, samt tygarbetaren J. G. Tunlunds änka Karolina Wilhelmina Tunlund, född Karlsson, må under sin återstående livstid, så länge de förbliva i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension, änkan Skoglund av 300 kronor och en var av de övriga av 400 kronor, att utgå från och med den 1 mars 1915;

dels att tygarbetaren E. Borgs efterlevande minderåriga barn Nils Gustaf Edvard, Märta Elisabeth och Karl Erik samt tygarbeterskan Anna Elvira Boströms efterlevande minderåriga son Nils Axel Folkard må intill uppnådd ålder av 18 år å allmänna indragningsstaten uppbära en var ett årligt understöd av 200 kronor, att utgå från och med den 1 mars 1915,

dels ock att arbetaren vid Åkers krutbruk A. F. Lundbergs efterlevande änka Matilda Charlotta Lundberg, född Karlsson, samt minderåriga döttrar Edit Eugenia och Elvira Elisabet må, utöver dem på grund av lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete tillkommande livränta och understöd, från och med innevarande år å allmänna indragningsstaten uppbära: änkan Lundberg under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, en årlig pension av 280 kronor, dottern Edit Eugenia ett årligt understöd av 200 kronor intill uppnådd ålder av 18 år samt dottern Elvira Elisabet ett årligt understöd av 140 kronor intill uppnådd ålder av 15 år och därefter ett årligt understöd av 200 kronor intill uppnådd ålder av 18 år.

Nämnda statsrådsprotokoll innehåller i ärendet följande:

»Departementschefen, statsrådet Mörcke anmälde två särskilda, av arméförvaltningens artilleridepartement gjorda framställningar om understöd åt vissa efterlevande efter vid explosioner vid Stockholms tygstations laboratorium och Åkers krutbruk omkomna personer samt yttrade därvid följande:

Uti underdånig skrivelse den 1 mars 1915 har *arméförvaltningens artilleridepartement* anmält, att den 11 februari 1915 vid Stockholms tygstations laboratorium inträffat en explosion, vid vilken sju av de därstädes med arbete sysselsatta personerna omkommit, nämligen tygunderofficeren, svärdsmanen Carl August Skoglund, tygarbetarna Edvard Borg, Johan Alfred Jakobsson, Johan August Rödning, Carl Johan

Framställning om understöd åt de efterlevande efter vid explosionen vid Stockholms tygstations laboratorium omkomna.

Svedberg Lantz och Johannes Jonsson Westholm samt tygarbeterskan Anna Elvira Boström. Vidare hade tygarbetaren Johan Gustaf Tunlund, som vid samma tillfälle erhållit svåra skador och därför vårdats å Serafimerlasarettet, den 25 sistlidne februari därstädes i följd av berörda skador avlidit. Då de omkomnas efterlevande närmaste anhöriga genom försörjarnes frånfälle råkat i ekonomiskt brydsamma omständigheter och olyckshändelsen inträffat under arbete i kronans tjänst, hade departementet ansett, att dem borde beredas något ekonomiskt understöd, helst såsom pension. Av den för sådant ändamål genom tygmästaren i Stockholm verkställda utredning framginge följande:

Tygunderofficeren Skoglund, vilkens avlöningsförmåner år 1914 utgjort tillhoppa 3,142 kronor 50 öre, däri inberäknat inkvarteringsbidrag 300 kronor, efterlämnade änka Hilda Kristina, född Svensdotter den 8 juni 1859, samt fem barn. Änkan vore sjuklig och oförmögen till annat än lättare arbete i hemmet. Av barnen vore tre helt eller delvis själförsörjande, men en dotter om 19 år hade uppgivits såsom oförsörjd. Av barnen hade ej något för närvarande sådan ställning, att det kunde bidra till moderns uppehälle. Boets tillgångar och skulder motsvarade ungefär varandra.

Tygarbetaren (skrivbiträdet) *Borg*, vilkens avlöning år 1914 utgjort 1,600 kronor 58 öre, efterlämnade i medellös ställning änka Kristina Elisabeth, född Hjelm den 6 november 1874. Då hon enligt läkarintyg lede av dubbelsidig lungtuberkulos med betydande förändringar å vänstra lungan, hade hon beviljats inträde å Hålahults sanatorium. Makarna hade tre minderåriga barn, Nils Gustaf Edvard född den 3 oktober 1910, Märta Elisabeth född den 5 november 1912 och Karl Erik född den 3 mars 1914. Familjen hade ej efter mannen andra tillgångar än det till 600 kronor uppskattade lösöreboet. Änkan vore för närvarande urstånd-satt att försörja barnen eller ens ägna dem tillsyn.

Tygarbetaren Jakobsson, vilkens avlöning år 1914 utgjort 1,623 kronor 31 öre, efterlämnade änka Kristina Albertina, född Grönberg den 23 september 1849. Hon vore sjuklig och oförmögen till annat än lättare arbete i hemmet och kunde för närvarande icke erhålla bidrag till uppehälle av barnen, av vilka två, ehuru 27 respektive 22 år gamla, icke kunde helt försörja sig själva, vartill komme en dotterdotter, som morföräldrarna måst ombändertaga. Några andra tillgångar än ett obetydligt lösörebo funnes icke.

Tygarbetaren Röding, vilkens avlöning år 1914 utgjort 1,703 kronor 77 öre, efterlämnade änka Charlotta, född Johansdotter den 19 maj 1853. Hon lede av hjärtfel och nervlidande samt vore oförmögen till

annat än lättare arbete i hemmet. Den ekonomiska ställningen hade uppgivits såsom någorlunda välbärgad.

Tygarbetaren Lantz, vilkens avlöning år 1914 utgjort 1,729 kronor 20 öre jämte naturaförmåner, uppskattade till 350 kronor, efterlämnade i medellös ställning änkan Karolina, född Karlsdotter den 8 april 1856, samt sju barn, av vilka fem vore självförsörjande. Änkan vore oförmögen till annat än lättare arbete i hemmet, varjämte en dotter, Ada Karolina, född den 13 augusti 1887, som vistades i hemmet, till följd av sjukdom (lungtuberkulos) icke kunde försörja sig själv och en annan dotter, Agnes Josefina, född den 21 augusti 1897, som jämväl vistades i hemmet, endast delvis kunde bidra till sitt uppehälle. Intet av barnen vore för närvarande i stånd att bidra till moderns uppehälle.

Tygarbetaren Westholm, vilkens avlöning år 1914 utgjort 1,497 kronor 36 öre, efterlämnade i medellös ställning änkan Sofia Matilda, född Karlsson den 11 maj 1855. Hon vore sedan 36 år tillbaka sjuklig och oförmögen till annat än lättare arbete i hemmet. Makarna hade två självförsörjande barn om 33 och 39 år, vilka dock för närvarande icke kunde bidra till moderns uppehälle.

Tygarbeterskan Boström, vilkens avlöning år 1914 utgjort 949 kronor 82 öre, efterlämnade sonen Nils Axel Folkard, född den 22 februari 1913, vilken upptagits av moderns i torftiga omständigheter varande föräldrar, som därför av modern uppburit en månatlig ersättning av 15 kronor. Den avlidna hade även, om än i ringa mån, bidragit till föräldrarnas uppehälle. Hon efterlämnade ej några tillgångar.

Tygarbetaren Tunlund, vilkens avlöning år 1914 utgjort 1,991 kronor 15 öre jämte naturaförmåner, uppskattade till 350 kronor, efterlämnade i medellös ställning änkan Karolina Wilhelmina, född Karlsson den 12 december 1860, samt två helt eller delvis självförsörjande barn om 24 och 27 år, vilka dock för närvarande icke kunde bidra till moderns uppehälle. Änkan vore sedan flera år sjuklig och oförmögen till annat än lättare arbete i hemmet.

Av de så sorgligt omkomna efterlämnade endast tygarbetaren Rödning några kontanta besparingar. Dessa uppginge till 7,000 kronor, varav avkastningen dock vore otillräcklig för betäckande av änkans levnadskostnader. För de övrigas efterlevande vore ställningen ytterst bekymmersam. Artilleridepartementet ansåge därför, att det understöd i form av pension, varpå de omkomnas änkor finge anses hava berättigade anspråk, borde för en var av dem utgå med samma belopp, och föresloge departementet med anledning av de förhållanden, varunder behovet av understöd tillkommit, ett pensionsbelopp av 500

kronor. Såsom bidrag till underhåll och uppfostran av de minderåriga barn, som tygarbetaren Borg och tygarbeterskan Boström efterlämnat, ansåge departementet ett belopp av 180 kronor för vart och ett lämpligt att årligen utgå till fyllda 18 år. Vål hade en ålder av 15 år förut uppställts såsom gräns, men det syntes under nuvarande förhållanden föga möjligt för barn vid nämnda ålder att kunna försörja sig själva. En åldersgräns av 18 år för understöd åt minderåriga hade ock, såsom departementet inhämtat, i flera fall bestämts av enskilda institutioner.

Med anledning av vad sålunda anförts, hemställde departementet, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å allmänna indragningsstaten dels åt en var av änorna Hilda Kristina Skoglund, Kristina Elisabeth Borg, Kristina Albertina Jakobsson, Charlotta Röding, Karolina Lantz, Sofia Matilda Westholm och Karolina Wilhelmina Tunlund bevilja en årlig pension av 500 kronor, att beräknas och utgå från och med den 1 mars 1915, så länge hon levde såsom änka, dels ock åt ett vart av änkan Borgs tre minderåriga barn Nils Gustaf Edvard, Märta Elisabeth och Karl Erik samt Anna Elvira Boströms minderårige son Nils Axel Folkard bevilja ett årligt understöd av 180 kronor, att utgå från samma tid till dess det uppnått 18 års ålder.

Uti häröver den 23 mars 1915 avgivet underdånigt utlåtande har statskontoret framhållit, att det icke syntes kunna råda någon tvekan i fråga om statens plikt att ekonomiskt understödja de efterlevande närmaste anhöriga efter dem, som genom ifrågavarande olyckshändelse under arbete i kronans tjänst omkommit. Endast beträffande de föreslagna ersättningsbeloppen kunde någon erinran ifrågakomma. Visserligen torde änkor och barn efter de omkomna, med undantag möjligen för tygunderofficeren Skoglunds änka, vara berättigade till ersättning enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete; men den sålunda bestämda ersättningen, som vore avpassad att kunna utgöras även av mindre bärkraftiga arbetsgivare, kunde icke anses tillfredsställande i ett fall sådant som det föreliggande och med hänsyn till statens resurser såsom arbetsgivare. Beträffande de ersättningsbelopp, som i förevarande fall borde utgå, syntes det statskontoret, som om god ledning för bestämmandet skulle finnas i de beslut, varigenom 1902 års riksdag beviljat ersättning till de efterlevande anhöriga till vissa personer, vilka i tjänst hos aktiebolaget Bofors-Gullspång omkommit genom olyckshändelse vid en provskjutning vid Bofors för statens räkning. Änkan efter en vid nämnda tillfälle omkommen arbetare tillerkändes en årlig pension av 400 kronor och makarnas minderårige son 200 kronor årligen till uppnådd ålder

av 18 år. Såvitt statskontoret kunde finna, föreläge icke anledning att i nu förevarande fall avvika från de belopp, som sålunda under likartade omständigheter ansetts skäligen. För sin del hölle alltså statskontoret före, att pensioner till nämnda belopp borde genom framställning till riksdagen beredas änkor och barn efter de vid ifrågavarande olyckshändelse omkomna personer, dock med ett undantag. Tygunderofficeren Skoglunds änka vore nämligen berättigad att från arméns nya änke- och pupillkassa åtnjuta pension till årligt belopp av 300 kronor; och härtill hade staten lämnat bidrag i form av anslag till kassan, motsvarande enligt 1883 års riksdags fortfarande gällande beslut 1½ % årligen å summan av de löner och beklädnadsbidrag, vilka författningens enligt kunde läggas till grund för bestämmande av fyllnadspensioner åt delägare i arméns pensionskassa. Då änkan Skoglund sålunda redan vore i åtnjutande av med statsbidrag åstadkommet underhåll, syntes det statskontoret, som om det ytterligare understöd, som billigtvis borde henne tillkomma, kunde inskränkas till 300 kronor årligen, varigenom hon, oberäknat det understöd hon, enligt vad handlingarna gäve vid handen, kunde komma att erhålla från enskild pensionskassa, skulle i pensionsförmåner, som helt eller delvis bekostades av staten, uppbära 600 kronor årligen. Mot det av arméförvaltningens artilleridepartement framlagda förslaget i övrigt hade statskontoret icke något att erinra.

Den 24 augusti 1911 inträffade vid Åkers krutbruk en gasexplosion, varvid arbetaren Arvid Fredrik Lundberg, född den 31 augusti 1879 och anställd vid krutbruket sedan år 1904, omkom, efterlämnande änka Mathilda Charlotta, född Karlsson den 28 mars 1878, samt döttrarna Edit Eugenia, född den 27 november 1899, och Elvira Elisabet, född den 18 februari 1902.

Framställning rörande understöd åt arbetaren vid Åkers krutbruk A. F. Lundbergs efterlevande.

Uppå arméförvaltningens hemställan om understöd i enlighet med lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete tillerkände Kungl. Maj:t enligt brev den 15 december 1911 änkan en årlig livränta av 120 kronor och vart och ett av barnen ett årligt belopp av 60 kronor till dess det uppnått 15 års ålder.

Med åberopande av förenämnda framställning om utverkande hos riksdagen av pensioner och understöd åt de närmaste anhöriga efter de vid explosionen vid Stockholms tygstations laboratorium omkomna, har nu *arméförvaltningens artilleridepartement* i underdånig skrivelse den 20 mars 1915 förklarar sig anse, att änkan Lundberg och hennes minderåriga barn borde komma i åtnjutande av samma fördelar, då de omständigheter, varunder arbetaren Lundberg omkommit, vore

likartade med vad som ägt rum vid nyssberörda explosion. Enligt vad ordföranden i Åkers församlings kommunalnämnd intygat, kunde änkan Lundberg, som vore sjuklig, icke genom eget arbete och med den livränta, hon efter mannens död av statsmedel uppbure, försörja sig och sina barn, varför hon sedan den 1 oktober 1913 erhållit husrum på kommunens bekostnad. Departementet hemställde med anledning härav, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å allmänna indragningsstaten bevilja änkan Lundberg en årlig pension av 500 kronor, att utgå från och med innevarande år, så länge hon levde såsom änka, samt en var av döttrarna Edit Eugenia och Elvira Elisabet ett årligt understöd av 180 kronor, att utgå från samma tid till dess hon uppnått 18 års ålder.

Därest departementets förestående hemställan skulle bifallas, ansåge departementet förordnande böra meddelas om upphörande av utbetalning av den till änkan Lundberg nu utgående livräntan och det för hennes minderåriga barn beviljade årliga understödet.

Statskontoret har uti den 23 mars 1915 avgivet underdånigt utlåtande, under åberopande av vad statskontoret anfört i sitt ovannämnda utlåtande angående understöd till änkor och barn efter de till följd av explosion vid Stockholms tygstations laboratorium omkomna personer, med tillstyrkande i övrigt av nu förevarande förslag, förordat, att pensionsbeloppet finge bestämmas för änkan till 400 kronor årligen och för vardera av döttrarna till 200 kronor samt att, då änkan och döttrarna redan på grund av lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete förklarats berättigade änkan till en livränta å 120 kronor och vardera dottern till ett årligt belopp av 60 kronor intill uppnådd ålder av 15 år, dem måtte genom framtällning till riksdagen beredas: änkan en tilläggspension å 280 kronor, dottern Edit Eugenia, som nyligen uppnått 15 års ålder, ett årligt understöd av 200 kronor intill uppnådda 18 år samt dottern Elvira Elisabet dels en förhöjning i nuvarande understöd med 140 kronor årligen intill uppnådd ålder av 15 år, dels ock därefter intill uppnådd ålder av 18 år ett årligt understöd av 200 kronor.

Departements-
chefen.

I likhet med vederbörande myndigheter anser även jag, att staten bör genom beviljande av årliga pensioner till skäliga belopp ekonomiskt understödja efterlevande änkor och minderåriga barn till de genom explosionsolyckan vid Stockholms tygstations laboratorium omkomna personerna. Med hänsyn till vad statskontoret anfört, torde pensionsbeloppen böra bestämmas för änkan Skoglund till 300 kronor och för

en var av övriga änkor till 400 kronor om året samt för minderårigt barn till 200 kronor om året intill uppnådd 18 års ålder.

Då enligt vad upplyst blivit, arbetaren Lundberg ljutit döden under liknande omständigheter, som de genom förenämnda explosionsolycka omkomna personer, synes det mig med rättvisa och billighet överensstämmande, att hans efterlevande änka och minderåriga barn komma i åtnjutande av enahanda understöd som änkor och minderåriga barn efter nyssnämnda personer. Beträffande sättet för understödets utgående ansluter jag mig till vad statskontoret härutinnan föreslagit.»

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom *Motion II:233.* andra kammaren av herr *Eriksson* i Grängesberg väckt motion, nr 233, däri motionären hemställt, »att pensionerna till i Kungl. Maj:ts proposition nr 159 omförmälda änkor måtte bestämmas till årliga belopp som för var och en av dem med 200 kronor överstiger vad Kungl. Maj:t föreslagit samt att understödet till tygarbeterskan Anna Elvira Boströms efterlevande minderåriga son Nils Axel Folkard måtte bestämmas till 300 kronor årligen.»

Till stöd för sin framställning har motionären anfört följande:

»I proposition nr 159 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att bevilja understöd åt änkor och barn efter vissa till följd av explosioner vid Stockholms tygstations laboratorium samt Åkers krutbruk omkomna personer.

Understödsbeloppen hava föreslagits av statskontoret och uppgå till, för änkorna 400 och barnen 200 kronor årligen. Arméförvaltningens artilleridepartement har föreslagit respektive 500 och 180 kronor. Som motiv för sitt förslag har statskontoret anfört ett liknande fall från år 1902. De sålunda föreslagna ersättningsbeloppen synas mig vara allt för knappt tilltagna. Den olyckshändelse som berövat dessa kvinnor sina män och barnen sina fäder var fruktansvärt ohygglig. Den sorg och förstämning som därigenom framkallats i deras hem kan icke med pengar ersättas, men det är statens plikt se till att de efterlevande icke komma att lida nöd. Om 400 respektive 200 kronor år 1902 ansågs vara ett lämpligt understöd måste samma belopp nu anses vara för ringa. Sedan dess ha levnadskostnaderna stegrats högst avsevärt. De dödade manliga arbetarne hade relativt god avlöning, som medgav en någorlunda dräglig tillvaro. Om de understödsbelopp, som Kungl. Maj:t föreslagit, beviljas, kunna däremot de efterlevande knappast, även med yttersta ansträngning, taga sig fram utan hjälp från annat håll. Detta kan omöjligen vara värdigt staten, arbetsgivaren.

I propositionen nr 115 har föreslagits, att riksdagen måtte medgiva tjänst innehavare vid statens järnvägar, posten och tullverket, som under tjänstgöring å ångfärja lidit kroppsskada eller ljustit döden till följd av omständigheter, som stå i samband med nu pågående krig, att erhålla understöd efter grunder som för befattningshavare vid statens järnvägar tillämpas då skadestånd skall utgå enligt lagen den 12 mars 1886.

Av järnvägsstyrelsen utbetalas vid sådana tillfällen ersättning till änka med årligt belopp, som tillsammans med annan pension och eventuellt ränta å kapital uppgår till 40 procent av mannens lön. Barnen erhålla med samma beräkningsgrund 9 procent. Om understöd även i detta fall skulle lämnas enligt samma grunder bleve understöden till änkorna ungefär följande. Hilda Kristina Skoglund 940 kronor, Kristina Elisabeth Borg 640 kronor, Kristina Albertina Jakobsson 640 kronor, Charlotta Röding 450 kronor, Karolina Lantz 800 kronor, Sofia Matilda Wästhalm 600 kronor och Karolina Wilhelmina Tunlund 920 kronor. För de efterlämnade barnen bleve understöden däremot något mindre än vad Kungl. Maj:t här föreslagit. Om man jämför levnads-kostnaden nu och 1902 samt tager i betraktande de avlöningar som de dödade männen hade jämte de pensionsbelopp, som i nämnda proposition nr 115 föreslås, synes mig en höjning av änkoras pension med 200 kronor vara väl motiverad. Om man frånser änkan Skoglund, som vid ett bifall till detta yrkande får, tillsammans med vad hon från annat håll erhåller, i pension 800 kronor, blir ändå icke deras årliga pension mer än 600 kronor. För barnen vill jag icke föreslå någon höjning utom för gossen Nils Axel Folkard. Detta barn har förlorat sin moder, sitt enda stöd, och ett understöd av 200 kronor torde icke kunna skaffa honom god omvårdnad, uppehälle och uppfostran. Även i detta fall synes understödet böra höjas med 50 procent.»

Utskottet.

Även utskottet finner, att staten bör genom beredande av årliga pensioner understödja här ifrågavarande änkor och minderåriga barn. Beträffande de belopp, som därvid böra bestämmas, anser utskottet, med hänsyn till vad motionären anfört, de av honom föreslagna höjningarna vara skäliga; och har utskottet i övrigt icke haft något att erinra mot vad i propositionen föreslagits.

Åberopande vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning och den i ämnet väckta motionen, må medgiva, *dels* att tygunderofficeren C. A. Skoglunds änka Hilda Kristina Skoglund, född Svens-

dotter, tygarbetaren E. Borgs änka Kristina Elisabeth Borg, född Hjelm, tygarbetaren J. A. Jakobssons änka Kristina Albertina Jakobsson, född Grönberg, tygarbetaren J. A. Rödings änka Charlotta Röding, född Johansdotter, tygarbetaren C. J. Svedberg Lantz' änka Karolina Lantz, född Karlsdotter, tygarbetaren J. Jonsson Westholms änka Sofia Matilda Westholm, född Karlsson, samt tygarbetaren J. G. Tunlunds änka Karolina Wilhelmina Tunlund, född Karlsson, må under sin återstående livstid, så länge de förbliva i sitt nuvarande änkestånd, å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension, änkan Skoglund av femhundra kronor och en var av de övriga av sexhundra kronor, att utgå från och med den 1 mars 1915,

dels att tygarbetaren E. Borgs efterlevande minderåriga barn Nils Gustaf Edvard, Märta Elisabeth och Karl Erik samt tygarbeterskan Anna Elvira Boströms efterlevande minderåriga son Nils Axel Folkard må intill uppnådd ålder av 18 år å allmänna indragningsstaten uppbära årliga understöd till belopp av en var av de tre förstnämnda tvåhundra kronor, samt förenämnde Nils Axel Folkard trehundra kronor att utgå från och med den 1 mars 1915,

dels ock att arbetaren vid Åkers krutbruk A. F. Lundbergs efterlevande änka Matilda Charlotta Lundberg, född Karlsson, samt minderåriga döttrar Edit Eugenia och Elvira Elisabet må, utöver dem på grund av lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete tillkommande livränta och understöd, från och med år 1915 å allmänna indragningsstaten uppbära: änkan Lundberg under sin återstående livstid, så länge hon förbliver i sitt nuvarande änkestånd, en årlig pension av fyrahundraåttio kronor, dottern Edit Eugenia ett årligt understöd av tvåhundra kronor intill uppnådd ålder av 18 år samt dottern Elvira Elisabet ett årligt understöd av etthundrafyrtio kronor intill uppnådd ålder av 15 år och därefter ett årligt understöd av tvåhundra kronor intill uppnådd ålder av 18 år.

5:o).

Angående
pension åt
länsman
N. M. H.
Sunding.

I en till riksdagen den 20 nästlidna april avlåten proposition, nr 158, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att länsman *Nils Martin Heliodor Sunding* må från och med månaden näst efter den, varunder avsked från tjänsten varder honom beviljat, under sin återstående livstid, utöver honom från anslaget till pensionering av civila tjänst innehavare tillkommande pension av 1,200 kronor, tillika å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig fyllnadspension till belopp av 600 kronor.

Beträffande den i ärendet förebragta utredningen får utskottet hänvisa till propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civil-ärenden för den 20 april 1915.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning får utskottet hemställa,

att riksdagen må medgiva, att länsman *Nils Martin Heliodor Sunding* må från och med månaden näst efter den, varunder avsked från tjänsten varder honom beviljat, under sin återstående livstid, utöver honom från anslaget till pensionering av civila tjänst innehavare tillkommande pension av 1,200 kronor, tillika å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig fyllnadspension till belopp av sexhundra kronor.

6:o).

Angående
pensioner
åt åtskilliga
vid statens
järnvägs-
byggnader
förut
anställda
personer.

I en till riksdagen den 20 nästlidna april avlåten proposition, nr 160, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att en var av nedannämnda vid statens järnvägsbyggnader anställda eller förut anställda personer, nämligen förmanen *Axel Otto Söderberg*, stenarbetaren *Johan Alfred Nyström* samt arbetarna *Karl Johan Johansson* från Frösö församling, *Albert Pettersson Fröjd*, *Frans Gustaf Svensson*, *Karl Gustaf Andersson Folke*, *Johannes Andersson*, *Johannes Larsson Moberg*, *Johan Emil Karlsson*, *Frans Oskar Cedervall*, *Karl Axel Johannesson*, *Nils Andersson*, *Gustaf Alfred Hagman*, *Karl Pettersson*, *Sven Andreasson Bergström*, *August Johansson* och *Karl Johan Johansson* i Alingsås må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigats eller varder entledigad från sin anställning vid statens järnvägar — dock icke i något

fall för tid före den 1 januari 1915 —, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp av 300 kronor, under villkor emellertid att, därest pensionstagare framdeles skulle erhålla anställning mot avlöning av statsmedel, uppgående till ett för en var beräknat årligt medelinkomstbelopp av respektive 1,200 kronor för förman och yrkesarbetare samt 900 kronor för vanlig arbetare eller därutöver, pensionen skall, så länge sistnämnda anställning varar, upphöra att utgå samt att, vid sådan avlönings uppbärande i övrigt, pensionen skall minskas, så att densamma jämte avlöningen icke uppgår till högre belopp än nämnda medelinkomst.

I fråga om utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för den 20 april 1915.

Då utskottet icke haft något att erinra emot ifrågavarande framställning, får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition må vinna riksdagens bifall.

7:o.

I en till riksdagen den 19 sistlidna mars avlåten proposition, nr 153, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att förmanen vid statens uppfostringsanstalt å Bona *Karl Teodor Jerners* änka *Matilda Jerner*, född Larsson, samt makarnas minderåriga döttrar *Aina Linnéa*, *Greta Isabella*, *Ingrid Elvira*, *Ellen Cecilia* och *Vera Marianne* må — utöver den dem jämlikt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete tillkommande olycksfallsersättning — å allmänna indragningsstaten åtnjuta ytterligare understöd att från 1915 års början årligen utgå till änkan Jerner med 80 kronor, så länge hon lever ogift, och till en var av döttrarna med 40 kronor, till dess hon uppnått 15 års ålder.

*Angående
understöd åt
förmanen
K. T. Jerners
änka och barn.*

Departementschefen har till statsrådsprotokollet i ärendet anfört följande:

»Karl Teodor Jerner, född den 20 maj 1874, blev den 8 januari 1908 anställd som förman vid statens uppfostringsanstalt å Bona. Jerner avled den 18 december 1914 till följd av skador, som han närmast föregående dag ådragit sig under tjänstutövning.

Enligt protokoll, fört vid ett av anstaltens direktör den 29 december 1914 rörande olycksfallet hållet förhör, synas de närmare omständigheterna vid olyckshändelsen hava varit följande. På morgonen den 17 december 1914 hade Jerner av lantbruksinspektoren vid anstalten erhållit uppdrag att jämte en extra förman därstädes fortsätta den avverkning av timmer som pågått å Ubbelsby mark. På platsen i fråga hade Jerner givit två elever i uppdrag att fälla en gran samt därvid lämnat dem anvisning, huru de skulle göra det så kallade fällhugget för att granen vid sågningen skulle falla rätt söderut. Emellertid hade trädet fallit nästan i rakt östlig riktning och därvid träffat Jerner. Denne hade vid tillfället stått böjd över ett nyss fallt träd, sysselsatt med att avmäta detsamma, och synes i sista ögonblicket hava hört brakets av det fallande trädet och därvid riktat ansiktet mot detsamma med den påföljd att han träffats av trädet i huvudet och medvetslös fallit till marken. Trädet hade fallit med sådan hastighet, att de ifrågavarande eleverna enligt egen utsago ej hunnit varsko Jerner. Anledningen därtill, att trädet fallit annorlunda än enligt beräkning, hade antagligen varit den, att trädet genomsågats för långt eller alldeles fullständigt och följaktligen ej fått tillräcklig styrsel vid fallet. Åtgärder för bringande av läkarhjälp hade genast vidtagits. Jerner hade forslats först till Bona och därefter till länslasarettet i Vadstena, varest han dock redan påföljande dag avlidit av de honom vid olycksfallet tillskyndade skadorna.

Jerner har efterlämnat sin hustru Matilda Larsson, född den 14 mars 1883, samt i äktenskapet med henne födda fem döttrar, nämligen Aina Linnéa, född den 24 juni 1901, Greta Isabella, född den 1 februari 1906, Ingrid Elvira, född den 25 mars 1908, Ellen Cecilia, född den 29 maj 1910, och Vera Marianne, född den 28 juli 1914.

*Styrelsen för
statens upp-
fostringsan-
stalt å Bona.*

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har styrelsen för statens uppfostringsanstalt å Bona anfört i huvudsak följande:

Jerner hade under hela sin tjänstetid vid Bona deltagit i och lett skogsarbeten och däri visat mycken driftighet och förfarenhet. Även i övrigt hade han visat sig vara en särdeles duglig och för sitt kall särskilt lämplig person, som gjort en mycket erkännansvärd insats uti anstaltens uppfostringsarbete.

Den efter Jerner förrättade bouppteckningen utvisade en brist i boet av 502 kronor 37 öre och hade arvingarna till följd därav nödgats begära sig i urarvskonkurs.

Ånkan Jerner, som för sitt och sina barns uppehälle tillsvidare vore uteslutande beroende av medmänniskors barmhärtighet och hittills undgått att behöva anlita fattigvården, vore sålunda fullkomligt medellös och för sin och barnens existens i allra största behov av hjälp.

Nagon rätt till statspension för sig och sina barn hade änkan Jerner, enligt styrelsens mening, visserligen icke, men då Jerners död förorsakats genom olycks-händelse under tjänstutövning, ansåge styrelsen det tillbörligt, att från statens sida någonting åtgjordes för att lindra de stora ekonomiska bekymmer familjeförsörjarens död medfört för de efterlevande. Vad änkan Jerner genom eget arbete kunde förvärva, måste bliva synnerligen obetydligt, då hon för lång tid framåt vore upptagen av de ännu späda barnens vård.

Jerner hade uppburit en årlig lön, ett ålderstillägg å 100 kronor inbegripet, av 1,175 kronor, vartill hade kommit 100 kronor i beklädnadsersättning årligen. Därjämte hade Jerner åtnjutit fri bostad med vedbrand för sig och sin familj.

Beträffande storleken av det årliga underhållsbelopp, som för änkan Jerner och hennes barn borde utverkas, ville styrelsen anföra, att i liknande fall på Kungl. Maj:ts framställning 1902 års riksdag beviljat verkstadsarbetaren Frans Vilhelm Erlandssons änka Anna Maria Erlandsson, född Sandberg, ett årligt understöd, så länge hon förbleve ogift, av 400 kronor och sonen Frans Göte 200 kronor årligen, till dess han fyllt 18 år; vidare att 1909 års riksdag på Kungl. Maj:ts framställning beviljat 300 kronor årligt understöd till gränsridaren Karl Johan Rautios i Pello änka Hanna Maria Isaksdotter, född Muotka, så länge hon förbleve ogift, samt 100 kronor till vardera av makarnas fyra minderåriga barn, intill dess de fyllt 18 år. Beträffande understödsbeloppet till Rautios änka borde dock framhållas, att hon dessutom uppbure 105 kronor årligen från tullstatens enskilda pensionsinrättning.

Under åberopande av vad styrelsen sålunda anført har styrelsen i sin skrivelse hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes hos riksdagen utverka, att å allmänna indragningsstaten måtte uppföras att årligen utgå från Jerners död till änkan Jerner, så länge hon förbleve ogift, ett understöd av 400 kronor och till vart och ett av de fem barnen 100 kronor, till dess de uppnått 18 års ålder.

Statskontoret, vars utlåtande infordrats över ifrågavarande hemställen, har låtit inhämta riksförsäkringsanstaltens yttrande i fråga om den rätt, som kan tillkomma Jerners änka och barn till livräntor enligt lagen den 5 juli 1901 om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete. I riksförsäkringsanstaltens berörda yttrande heter det:

Riksförsäkringsanstalten.

Riksförsäkringsanstalten hade av en av statens uppfostringsanstalt å Bona utgiven redogörelse för sistnämnda anstalts verksamhet under år 1913 inhämtat, bland annat,

att antalet av i skogsbruk fullgjorda elevdagsverken nämnda år utgjort 3,265, att under samma år för anstaltens behov från egendomen lämnats ved till en bokförd kostnad av 2,018 kronor 25 öre;

att under året från anstalten försåls skogsprodukter till ett sammanlagt belopp av 5,987 kronor 50 öre; samt

att domänstyrelsen den 27 december 1913 på framställning av anstaltens styrelse funnit skäligen besluta, att avverkningen å Bona uppfostringsanstalts skog i Karlsby revir under åren 1914—1918 finge uppgå till 880 kubikmeter om året.

På grund härav funne riks försäkringsanstalten den av statens uppfostringsanstalt å Bona bedrivna skogsavverkning hava utövats på yrkesmässigt sätt och ansåge riks försäkringsanstalten förty den till följd av olycksfall under skogsarbete för anstaltens räkning avlidne förmannen Jerners änka och barn enligt ovannämnda lag den 5 juli 1901 berättigade till, förutom begravningshjälp, livräntor enligt de i lagens 4 § mom. 3 stadgade grunder.

Statskontoret.

Med instämmande i vad riks försäkringsanstalten sålunda uttalat har statskontoret i sitt i ärendet avgivna utlåtande hemställt, att Kungl. Maj:t måtte tillerkänna Jerners förutnämnda maka och minderåriga döttrar dels begravningshjälp med 60 kronor, dels ock årliga livräntor att utgå från och med den 18 december 1914 till änkan Jerner med 120 kronor, så länge hon levde ogift, och till en var av döttrarna med 60 kronor, till dess hon uppnått 15 års ålder, dock att, så länge livräntorna komme att sammanlagt överstiga 300 kronor, de skulle, i förhållande till vad på en var av dessa livräntetagare belöpte, till detta belopp nedsättas, ävensom förordna, att de medel, som erfordrades för begravningshjälpens gäldande och livräntornas utgående, skulle utbetalas från förslagsanslaget till bestridande av enligt lagen angående olycksfall i arbete åliggande utgifter för livräntor m. m.

Därefter fortsätter statskontoret i sitt utlåtande:

Styrelsen för statens uppfostringsanstalt å Bona hade enellertid föreslagit betydligt högre understödsbelopp än dem, som sålunda enligt olycksfallsförsäkringslagen skulle tillkomma Jerners efterlämnade familj; och ehuru statskontoret icke kunde finna de av nämnda styrelse åberopade precedensfall vara jämförliga med det nu föreliggande fallet, syntes det dock även enligt statskontorets mening med fog kunna ifrågasättas att i detta fall söka bereda i någon mån förbättrat understöd. Visserligen kunde det icke förnekas, att det från principiell synpunkt såväl som med hänsyn till konsekvenserna framstode såsom betänkligt att bereda olycksfallsersättning till högre belopp än det som författningen enligt skulle utgå. Men å andra sidan torde få — med erinran att den ersättning, som vore bestämd genom 1901 års lag, vore avsedd för vanliga arbetare och deras efterlämnade familjer — tillika framhållas, att Jerner, vilken visserligen närmast varit att räkna till arbetarna vid Bona, dock såsom förman vid uppfostringsanstalten måste anses hava varit en biträdande lärare och uppfostrare för de vid anstalten intagna eleverna. Med hänsyn härtill kunde enligt statskontorets mening de betänkligheter, som eljest måste uppstå med avseende å konsekvenserna av den ifrågasatta åtgärden, anses i väsentlig grad hävda. På grund härav och i betraktande av de i detta fall föreliggande ömmande omständigheter ansåge sig statskontoret kunna ifrågasätta, huruvida icke Kungl. Maj:t skulle finna skäl föreligga att i proposition föreslå riksdagen medgiva, att Jerners änka och minderåriga döttrar finge, utöver dem enligt 1901 års lag tillkommande olycksfallsersättning, å allmänna indragningsstaten åtnjuta ytterligare understöd att utgå från 1915 års början till änkan Jerner med 80 kronor, så länge hon levde ogift, och till en var av döttrarna med 40 kronor, till dess hon

uppnått 15 års ålder. Till det belopp av 300 kronor, som Jerners efterlämnade familj skulle jämlikt 1901 års lag äga åtnjuta, så länge minst tre av döttrarna ännu vore i åtnjutande av däri bestämd ersättning, skulle alltså komma till en början 280 kronor, vilket belopp skulle allt efter det barnen uppnådde 15 års ålder minskas för varje gång med 40 kronor, och sedan alla barnen uppnått nämnda ålder skulle änkans sammanlagda understöd belöpa sig till 200 kronor.

I likhet med riksförsäkringsanstalten och statskontoret håller även jag före, att den av statens uppfostringsanstalt å Bona bedrivna skogsavverkning måste anses hava utövats på yrkesmässigt sätt samt att, da Jerner avlidit till följd av olycksfall under skogsarbete för uppfostringsanstaltens räkning, enligt förutnämnda lag den 5 juli 1901 böra utgå, förutom begravningshjälp, livräntor till änkan och barnen enligt de i samma lags 4 § stadgade grunder. Jag är alltså beredd att tillstyrka Eders Kungl. Maj:t att besluta om den begravningshjälp och de livräntor, som statskontoret ansett böra utbetalas på grund av bestämmelserna i berörda lag.

*Departements-
chefen.*

Lika litet som statskontoret anser jag dock, att Kungl. Maj:t bör stanna därvid. Väl inser jag det berättigade i de betänkligheter statskontoret säger sig från principiell synpunkt hysa mot att i sådana fall, där viss olycksfallsersättning författningsenligt skall utgå, dylik ersättning beredes till högre belopp. Emellertid kunna givetvis stundom sådana särskilda omständigheter föreligga, att det enligt lagen medgivna maximibeloppet för livräntor, 300 kronor, måste framstå såsom alldeles otillräckligt. Att staten skulle i dylika fall ställa sig helt avvisande mot anspråk på förhöjd ersättning torde enligt min mening icke billigtvis kunna ifrågasättas. Ett dylikt undantagsfall synes mig här vara för handen. Enligt den för anstalten å Bona gällande stadgan åligger det förman att utöva tillsyn över eleverna, undervisa och leda dem i de arbeten, med vilka de sysselsättas, samt däri personligen deltaga. Förmännen äro sålunda ej blott arbetare i egentlig mening utan även lärare och uppfostrare för de elever, som stå under deras uppsikt; och klart torde vara, att just denna befattningarnas säregna karaktär på desammas innehavare ställer kravet på särskilda personliga kvalifikationer. Denna omständighet i förning med det av uppfostringsanstaltens styrelse vitsordade förhållandet, att Jerner på ett förtjänstfullt sätt fyllt sitt värv och gjort en mycket erkännansvärd insats just i anstaltens uppfostringsarbete, gör, att det enligt min mening icke skulle vara något med hänsyn till konsekvenserna betänkligt, om Jerners efterlevande familj tillerkändes ett något större understöd än vad som enligt 1901 års lag kan komma densamma till del. Behovet av ökat understöd torde ock vara klart, sär-

skilt i betraktande därav, att den inkomst, änkan Jerner kan förväntas kunna årligen förvärva genom eget arbete, helt naturligt måste — på sätt uppfostringsanstaltens styrelse i sin skrivelse redan framhållit — på grund av den modersvård, varav hennes späda barn äro i behov, under en lång följd av år bliva endast ganska ringa.

I detta sammanhang anser jag mig också böra påminna om det allmänt erkända faktum, att de ersättningsbelopp, som finnas stadgade i 1901 års lag, med nuvarande — fränsett nu rådande kris — höga levnadsomkostnader äro jämväl för de fall, för vilka de äro närmast avsedda, alldeles för knappa. En av de förnämsta uppgifterna för den kommitté, åt vilken Kungl. Maj:t uppdragit att avgiva yttrande och förslag beträffande revision av 1901 års olycksfallsförsäkringslag, är också den att föreslå en väsentlig höjning av ersättningsbeloppen. Den omständigheten, att det ännu måste dröja en tid, innan förändrade bestämmelser i nu ifrågavarande avseende kunna vinna tillämpning, bör enligt min mening icke utgöra hinder för att, då, såsom i det föreliggande fallet, särskilda hänsyn göra sig gällande, staten låter den vederbörande tillkommande ersättningen utgå med de i förhållande till de författningens enliga förhöjda belopp, som kunna anses med billighet överensstämmande. Och såsom sådana skäliga belopp anser jag de av statskontoret beträffande Jerners familj föreslagna kunna betraktas.

Med stöd av vad jag sålunda anført får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes

dels bestämma, att i anledning av det olycksfall, som i arbetet drabbat förmannen vid statens uppfostringsanstalt å Bona Karl Teodor Jerner och medfört hans död, skall, jämlikt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, utgå ersättning ej mindre med begravningshjälp 60 kronor än även med årliga livräntor till Jerners änka Matilda Jerner, född Larsson, samt makarnas minderåriga döttrar Aina Linnéa, Greta Isabella, Ingrid Elvira, Ellen Cecilia och Vera Marianne att utgå från och med den 18 december 1914 till änkan Jerner med 120 kronor, så länge hon lever ogift, och till en var av döttrarna med 60 kronor, till dess hon uppnått 15 års ålder, dock att, så länge livräntorna komma att sammanlagt överstiga 300 kronor, de skola, i förhållande till vad på en var av livräntetagarna belöper, till detta belopp nedsättas,

dels förordna, att de medel, som erfordras för begravningshjälpens gäldande och livräntornas utgående, skola utbetalas från förslagsanslaget till bestridande av statsverket på grund av nämnda lag åliggande utgifter för livräntor m. m. (1915: X A 21),

dels och föreslå riksdagen medgiva — — — — — ».

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehåft dels en inom andra kammaren av herr *Axel Ekman* väckt motion, nr 228, dels ock de lika lydande motionerna nr 93 i första kammaren av herr *Neiglick* och nr 239 i andra kammaren av herr *Vahlquist*.

Herr *Ekman* har i sin motion anfört följande:

»Kungl. Maj:t har i proposition nr 153 föreslagit riksdagen medgiva att änkan efter genom olyckshändelse omkomne förmannen *Jerner* vid statens uppfostringsanstalt å *Bona*, *Matilda Jerner*, född *Larsson*, samt makarnas 5 minderåriga döttrar må, utöver den dem jämlikt 1901 års lag tillkommande olycksfallsersättning, å allmänna indragningsstaten åtnjuta ytterligare understöd att från 1915 års början årligen utgå till änkan *Jerner* med 80 kronor så länge hon lever ogift, och till en var av döttrarna med 40 kronor, till dess hon uppnått 15 års ålder.

Motion
II: 228.

Då detta understöd måste anses väl knappt tillmätt, för att änkan *Jerner* med sina 5 små barn skall kunna utan allt för stora umbäranden försörja sig, får jag under återopande av *dels* den motivering styrelsen för uppfostringsanstalten å *Bona* anfört till stöd för sin framställning om årligt understöd till nyssnämnda änka med barn, *dels* Kungl. Maj:ts proposition nr 159 till innevarande riksdag med hemställan om årligt understöd till änkan *Matilda Charlotta Lundberg*, född *Karlsson*, samt minderåriga döttrar hemställa

att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 153 med den ändring, att änkan *Jerner* må åtnjuta en årlig tilläggspension å 280 kronor samt att till hennes 5 minderåriga döttrar må utgå ett årligt understöd, så avvägt, att årliga understödet jämte livräntan uppgår till 100 kronor för varje barn intill fyllda 18 år.»

I de av herrar *Neiglick* och *Vahlquist* väckta motionerna har anförts följande:

»I proposition nr 153 har Kungl. Maj:t föreslagit innevarande riksdag medgiva,

Motioner I: 93
och II: 239.

att förmannen vid statens uppfostringsanstalt å *Bona* *Karl Teodor Jerners* änka, *Matilda Jerner*, född *Larsson*, samt makarnas minderåriga döttrar *Aina Linnéa*, *Greta Isabella*, *Ingrid Elvira*, *Ellen Cecilia* och *Vera Marianne* må — utöver den dem jämlikt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete tillkommande olycksfallsersättning — å allmänna indragningsstaten åtnjuta ytterligare understöd att från 1915 års början årligen utgå till änkan *Jerner* med 80 kronor, så länge hon lever ogift, och till en var av döttrarna med 40 kronor, till dess hon uppnått 15 års ålder, dels ock i propositionen nr 159 föreslagit riksdagen medgiva, att till änkor och barn efter genom olyckshändelse omkomna tygarbetare och en arbetare vid *Åkers* krutbruk må utgå ett årligt understöd från allmänna indragningsstaten, delvis eller i sin helhet, till en var änka med 400 kronor och till ett vart av barnen intill uppnådd 18 års ålder med 200 kronor.

Då såväl *Jerner* som de i Kungl. Maj:ts proposition nr 159 upptagna, änkor och barn efterlämnande, varit statens tjänare med ungefärligen lika löneinkomster, synes det mig ock vara riktigt, att till de efterlevande bestämmas i huvudsak lika, årliga understödsbelopp.

Så har likväl icke skett. I motionen nr 228, i andra kammaren, har herr Ekman hemställt om rättelse härutinnan genom att föreslå en så stor tilläggs-pension till änkan Jerner och barn, att änkan Jerner komme att årligen uppbära för sin del 400 kronor och för vart och ett av barnen 100 kronor intill 18 års ålder.

Emellertid har herr Bernh. Eriksson i motion nr 233 till innevarande riksdag på anförda skäl hemställt,

att pensionerna till i Kungl. Maj:ts proposition nr 159 omförmälda änkor måtte bestämmas till årliga belopp, som för var och en av dem med 200 kronor överstiger, vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Den motivering, herr Bernh. Eriksson i sin motion anført till stöd för sin hemställan, till vilken motivering jag hänvisar, är enligt mitt förmenande lika fullt tillämplig på änkan Jerner. Om den olyckshändelse, genom vilken förman Jerner omkom, icke var så fruktansvärt ohygglig till sin omfattning som den, som bragte dem i proposition nr 159 omnämnda om livet, har den dock försatt änkan Jerner med sina fem minderåriga barn i samma sorgliga belägenhet som de i proposition nr 159 angivna efterlevande. Jag vågar därför värdsamt hemställa,

att riksdagen må medgiva, att förmanen vid statens uppfostringsanstalt å Bona Karl Teodor Jerners änka Matilda Jerner, född Larsson, samt makarnas minderåriga döttrar Aina Linnéa, Greta Isabella, Ingrid Elvira, Ellen Cecilia och Vera Marianne må — utöver den dem jämlikt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete tillkommande olycksfallsersättning — å allmänna indragningsstaten åtnjuta så stort tillägg, att sammanlagda understödet bliver för änkan Jerner 600 kronor och för en var av döttrarna 100 kronor att från 1915 års början årligen utgå till änkan Jerner, så länge hon lever ogift och till en var av döttrarna, till dess hon uppnått 18 års ålder.»

Utskottet.

Väl finner även utskottet sådana omständigheter föreligga, att någon tilläggs-pension, utöver den i lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete medgivna livränta, bör beredas änkan Jerner och hennes minderåriga barn. Vad beträffar beloppen, anser dock utskottet dessa skäligen böra bestämmas i enlighet med vad som yrkats i den av herr Ekman väckta motionen och sålunda årliga understödet i dess helhet fastställas till 400 kronor för änkan Jerner och 100 kronor för en var av döttrarna.

Utskottet får alltså hemställa,

I:o) att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och den i ämnet väckta motionen II: 228, må medgiva, att förmanen vid statens uppfostringsanstalt å Bona Karl Teodor Jerners änka Matilda Jerner, född Larsson, samt makarnas minderåriga döttrar Aina Linnéa, Greta Isabella, Ingrid Elvira, Ellen Cecilia och Vera Marianne må — utöver den jämlikt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd

av olycksfall i arbete tillkommande olycksfallsersättning — å allmänna indragningsstaten åtnjuta sådant tillägg, att sammanlagda understödet bliver för änkan Jerner fyrahundra kronor och för envar av döttrarna etthundra kronor att från 1915 års början årligen utgå till änkan Jerner, så länge hon lever ogift, och till envar av döttrarna, till dess hon uppnått 18 års ålder.

2:o) att här ovan omförmälda motioner 1: 93 och II: 239 må anses besvarade genom vad utskottet under 1:o hemställt.

Stockholm den 7 maj 1915.

På bankoutskottets vägnar:

I. VON STAPELMOHR.

Reservationer:

vid punkten 4:o) angående pensioner åt änkor och barn efter åtskilliga vid olyckshändelser omkomna tygarbetare m. fl.,

av herr *von Stapelmohr*, vilken yrkat bifall till Kungl. Maj:ts proposition, samt

vid punkten 7:o) angående understöd åt förmannen K. T. Jerners änka och barn,

av herr friherre *Adelswärd*, vilken anförte följande:

»Då jag var frånvarande vid det tillfälle bankoutskottet behandlade herr Erikssons i Grängesberg motion nr 233, har jag icke deltagit i utskottets beslut att tillstyrka denna motion. Sedan emellertid utskottet tillstyrkt ifrågavarande motion, anser jag konsekvensen fordra, att jämväl herrar Neiglicks och Vahlquists motioner om lika hög pension för änkan Jerner som för de i propositionen nr 159 omförmälda änkor bifalles.

Jag anser därför, att utskottet bort tillstyrka bifall till sistnämnda motioner och yrkar för min del, att en pension av 600 kronor må tillerkännas änkan Jerner», samt

av herrar *Neiglick*, *Vahlquist*, *Kristensson* och *Borggren*, vilka anfört följande:

»Då vi äro av den uppfattningen, att änkan *Jerner* bör tillerkännas samma årliga understöd som enligt utskottets förslag skulle tilldelas vissa änkor på grund av Kungl. Maj:ts proposition nr 159 och en av herr *Bernhard Eriksson* i anledning av nämnda proposition väckt motion, anse vi, att utskottet, i konsekvens härmed, bort tillstyrka bifall till av herrar *Neiglick* i första kammaren och *Vahlquist* i andra kammaren väckta likalydande motioner.

Vi hemställa alltså

*att riksdagen må medgiva, att förmanen vid statens uppfostringsanstalt å Bona Carl Teodor Jerners änka Matilda Jerner, född Larsson, samt makarnas minderåriga döttrar Aina Linnéa, Greta Isabella, Ingrid Elvira, Ellen Cecilia och Vera Marianne må — utöver den dem jämlikt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete tillkommande olycksfallsersättning — å allmänna indragningsstaten åtnjuta så stort tillägg, att sammanlagda understödet bliver för änkan *Jerner* 600 kronor och för en var av döttrarna 100 kronor att från 1915 års början årligen utgå till änkan *Jerner*, så länge hon lever ogift och till en var av döttrarna, till dess hon uppnått 18 års ålder.»*

Herr *Hallin* har begärt få antecknat, att han icke deltagit i behandlingen av punkterna 2 och 4—6.

Herr *Vahlquist* har likaledes begärt få antecknat, att han icke deltagit i slutbehandlingen av punkt 4.
